

COVID-19'A BAĞLI OLARAK YAYGINLAŞAN EVDEN/ESNEK ÇALIŞMA DÜZENİ

2020

"COVID-19'A BAĞLI OLARAK DEĞİŞEN EVDEN/ESNEK ÇALIŞMA DÜZENİ" ARAŞTIRMASI

2020, Ankara

Tohum Eğitim Kültür ve Doğa Derneđi

Araştırmacılar:

Tuđçe GÜNEŞ- Sosyolog

Neslihan Bařak YILDIZ- Sosyolog

GİRİŞ

Sektöre göre değişiklik gösteriyor olsa da COVID-19 öncesinde çalışma hayatının 09.00-17.00 mesai ile evden uzakta çalışarak sürdürdüğü söylenebilir. Bu durumun normal olarak kabul edildiği ve pek çok iş yerinin bu kurallar bağlamında çalıştığı düşünöldüğünde, hem çalışanları hem de işverenleri pandemi sürecinde pek çok yenilik karşılamıştır.

Her bireyin yeniliklere adaptasyon süreci farklılık gösterir. Ancak yeni bir düzene adapte olmanın yanı sıra sokağa çıkma yasağı, kısıtlamalar ve hasta olma riski bireylerde kaygıyı da beraberinde getirmektedir.

Benzeri çok uzun zamandır görölmeyen ve global bir süreç olan pandeminin bireysel ve toplumsal davranışları, alışkanlıkları nasıl etkilediği sosyal bilimlerin ilgi alanına girmiştir. İlgi alanı olan önemli bir konu da çalışma hayatının evlere taşınması olmuştur.

Araştırma COVID-19 döneminin çalışanlara nasıl yansıdığını, evden/esnek çalışmanın iş yaşamını ve özel yaşamını nasıl etkilediğini araştırmaktadır.

Araştırma analizi, 388 katılımcının internet üzerinden gerçekleştirilen anket bulgularına dayanmaktadır.

AMAÇ

Araştırmanın temel amacı; COVID-19 virüsünün tespiti ve yayılımı ile birlikte pek çok iş yerinin evden çalışmaya veya esnek çalışmaya geçmesiyle birlikte çalışanların yeni çalışma hayatına uyum sağlama sürecini incelemektir. Bununla birlikte farklı meslek gruplarının (sektörel bazda), yaş gruplarının ve cinsiyet değişkenlerinin bu sürece etkisi olup olmadığı araştırılmaktadır.

Son olarak da çalışan bireylerin adaptasyon süreci ile nasıl başa çıktığı, yeni bir sosyal düzenin getirilerini kabullenip eski düzeni sürdürme isteği konusundaki görüşleri incelenmektedir.

ÖNEM

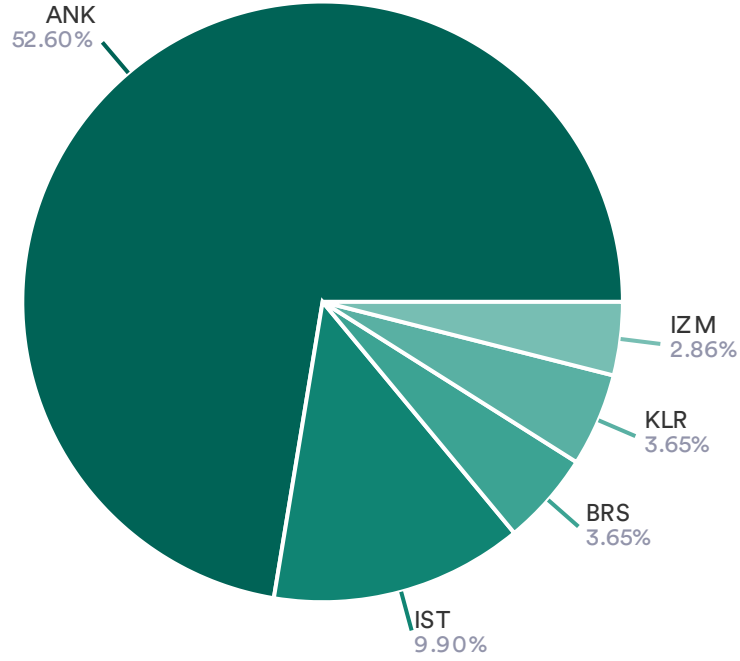
Araştırmanın önemi; tüm dünyayı sarmış olan ve çok önemli sonuçları olan pandemi sürecinin sosyal etkilerini incelemesi ve bu alanda yapılan ilk çalışmalardan olmasıdır.

COVID-19 virüsün tüm toplumlarda psikolojik, fiziksel ve ekonomik anlamda ciddi zararlar vermiştir. Toplumsal anlamda bakıldığı zaman ise “sosyal mesafe” kavramının yaşamlarımıza sirayet ettiği gözlenmiştir. Tüm bunlar bireylerin psikolojisini doğal bir sonucu olarak da toplumların psikolojisini ve davranışlarını şekillendirmektedir.

Bu nedenle yapılan bilimsel araştırmalar ve alınan sonuçlar oldukça önemlidir. Bu tür araştırma sonuçları kapsamında çalışmalar geliştirilerek yeni toplumsal stratejiler ve önlemler geliştirilebilmektedir.

COVID-19'a Bağlı Evden/Esnek alışma

ŐEHİR

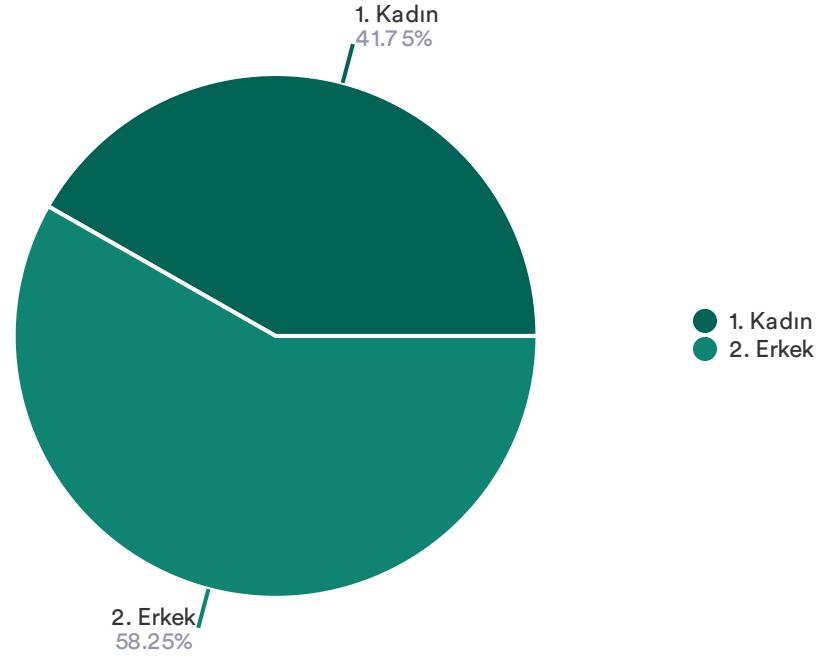

Katılımcılar;

**% 52 oranı ile Ankara'dan,
% 9 oranı ile İstanbul'dan,
% 3 oranı ile Bursa'dan,
% 3 oranı ile Kırklareli'den,
% 3 oranı ile İzmir'den**

katılım sağlamaktadır.

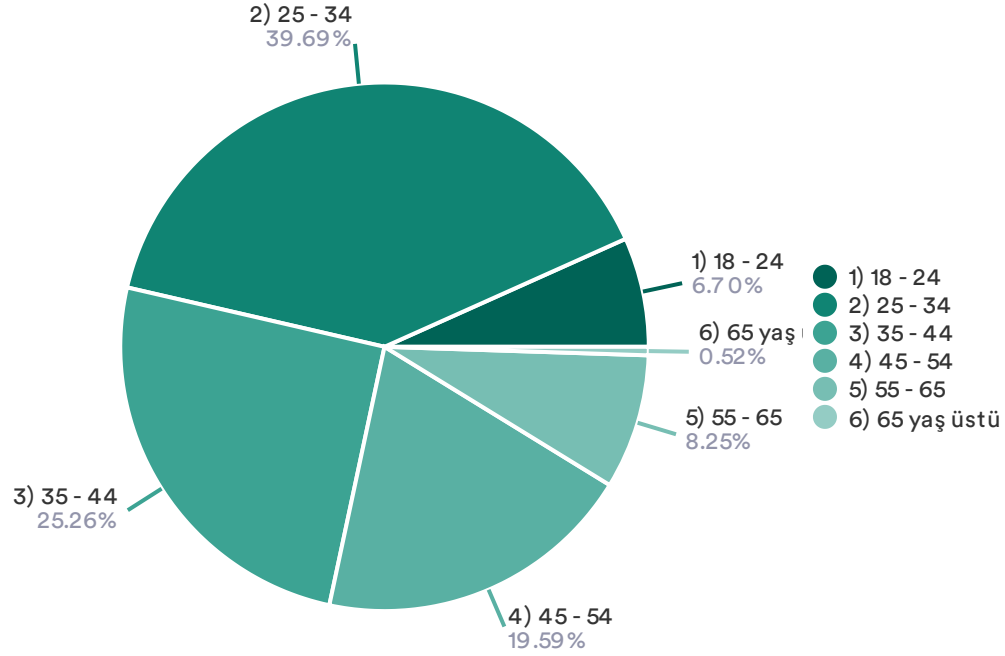
CİNSİYET

Katılımcıların;

**% 41'i kadın bireylerden,
%58'i erkek bireylerden
oluşmaktadır.**

YAŞ GRUBU

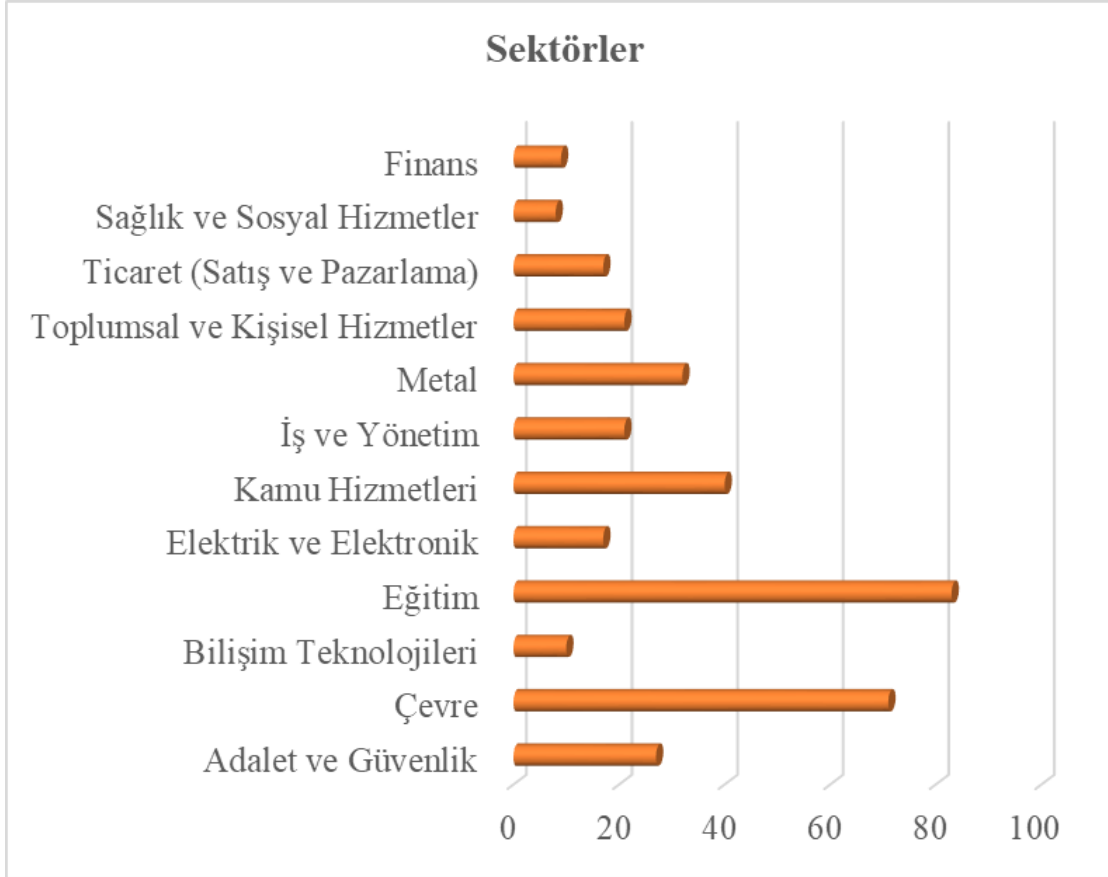

Katılımcılar çoğunluk olarak;

**% 36 oranı ile 25-34 yaş grubu aralığında,
% 25 oranı ile 35-44 yaş grubu aralığında**

yer almaktadır.

COVID-19'a Bağlı Evden/Esnek Çalışma

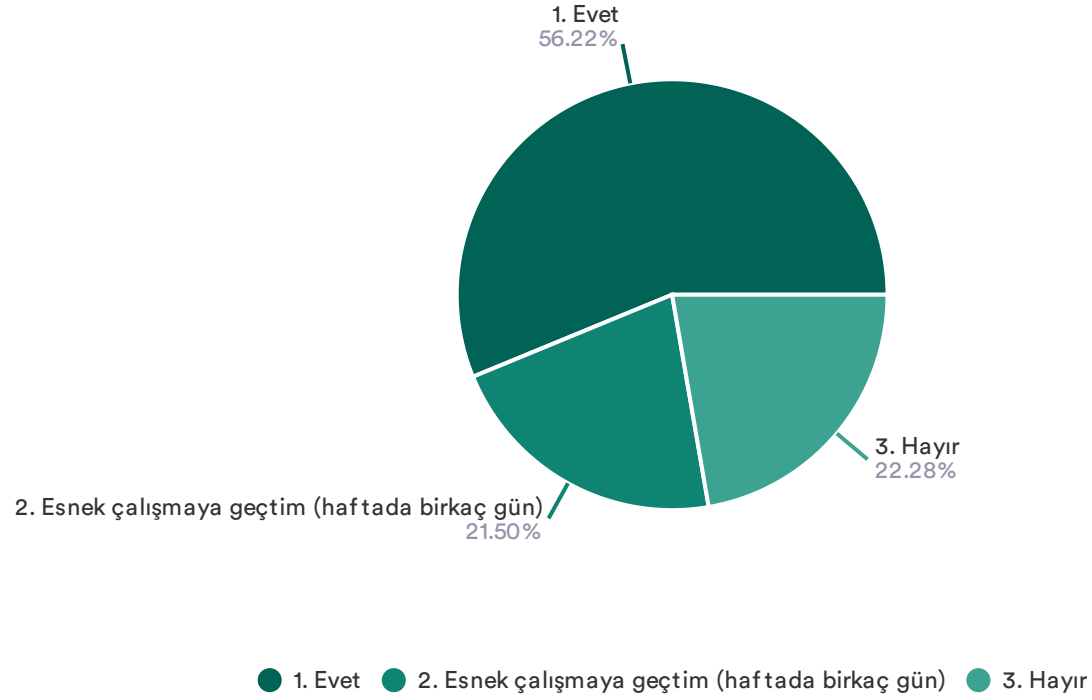
Katılımcılar çoğunluk olarak;

% 21 oranı ile eğitim sektöründe (öğretmen, akademisyen vb.)

% 18 oranı ile çevre sektöründe (orman müh, çevre müh. vb.)

yer almaktadır.

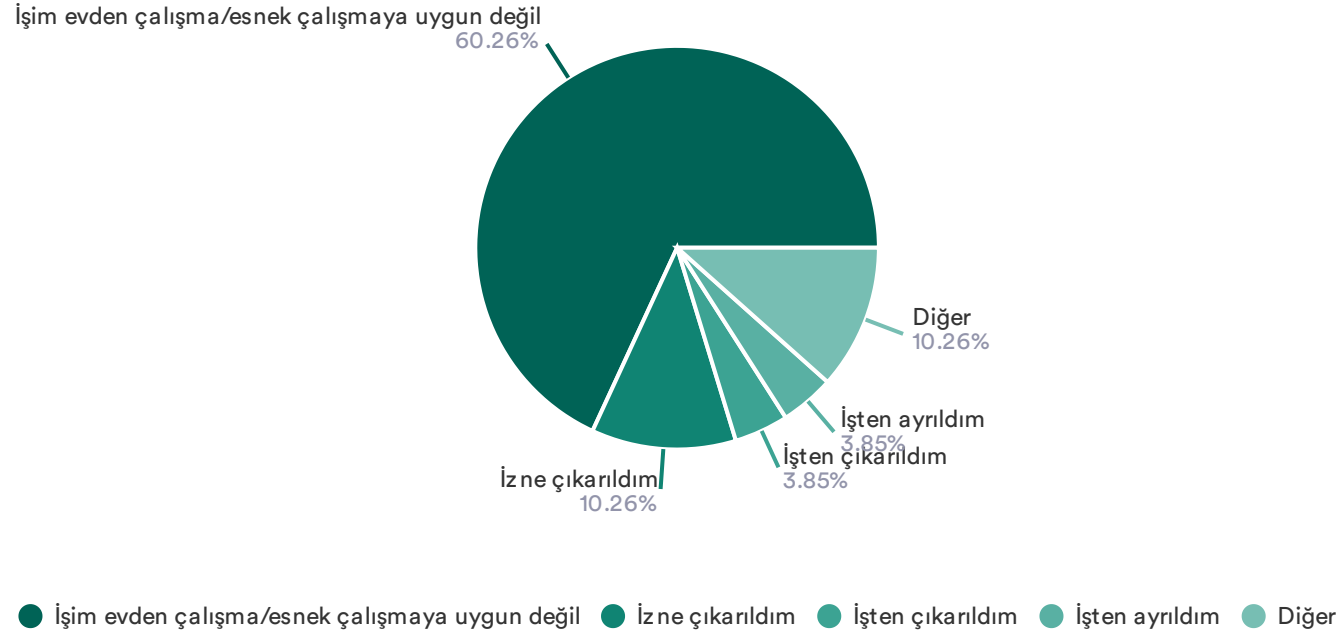
COVID-19 sürecinde evden çalışma/ esnek çalışmaya başladınız mı?

Katılımcıların çoğunluk olarak;

%56 oranı ile "evden çalışma" ya da "esnek çalışma" düzenine geçmiştir.

Evden/Esnek Çalışmaya Başlamama Nedeni:

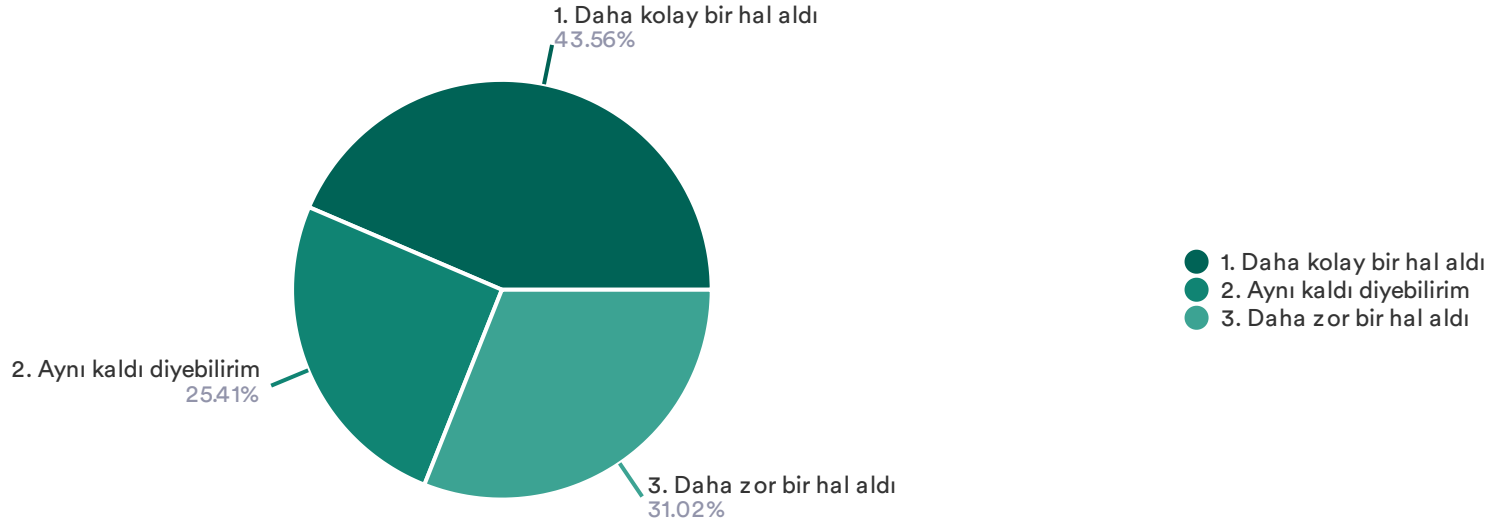

Katılımcılar içerisinde evden ya da esnek çalışma düzenine geçmeyenler de bulunmaktadır.

Evden/esnek çalışmaya başlamama nedenine çoğunluk olarak;

% 60 oranı ile "işin evden/esnek çalışma şartlarına uygun olmaması" yanıtı verilmektedir.

Evden çalışma/esnek çalışmaya tabi olmak genel olarak iş yaşamınızı nasıl etkiledi?

Katılımcılar;

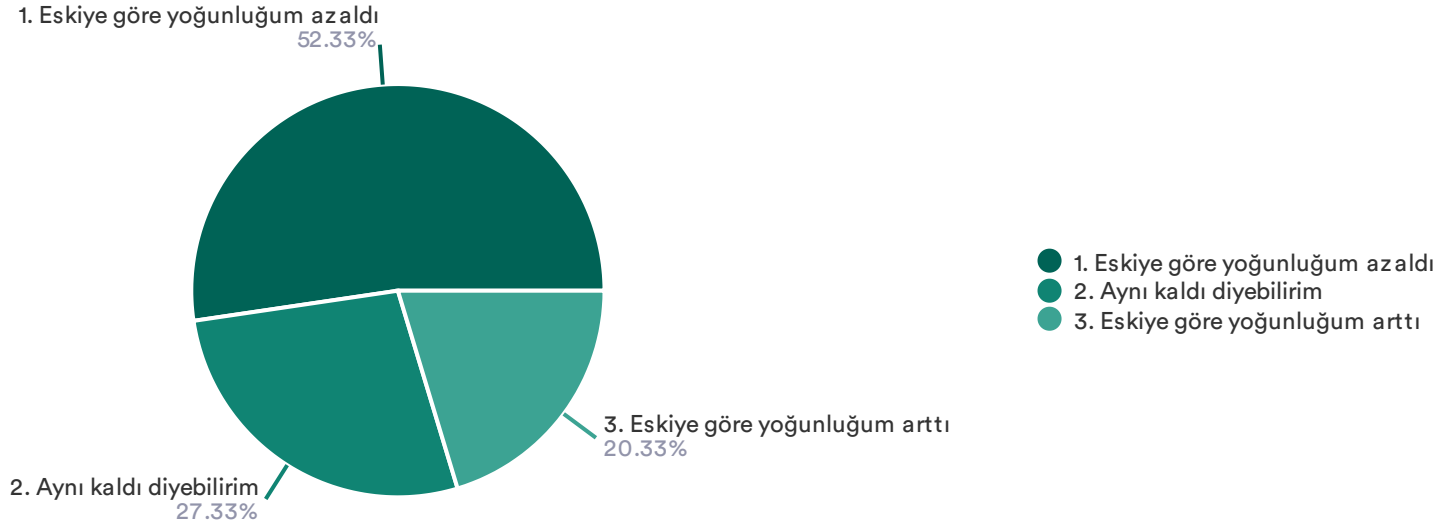
Evden/esnek çalışmanın iş yaşamlarına etkisini;

% 43 oranı ile "daha kolay bir hal aldı",

% 25 oranı ile "aynı kaldı",

% 31 oranı ile "daha zor bir hal aldı" şeklinde tanımlamaktadır.

Evden çalışma/ esnek çalışmaya tabi olmak iş yoğunluğunuzu nasıl etkiledi?

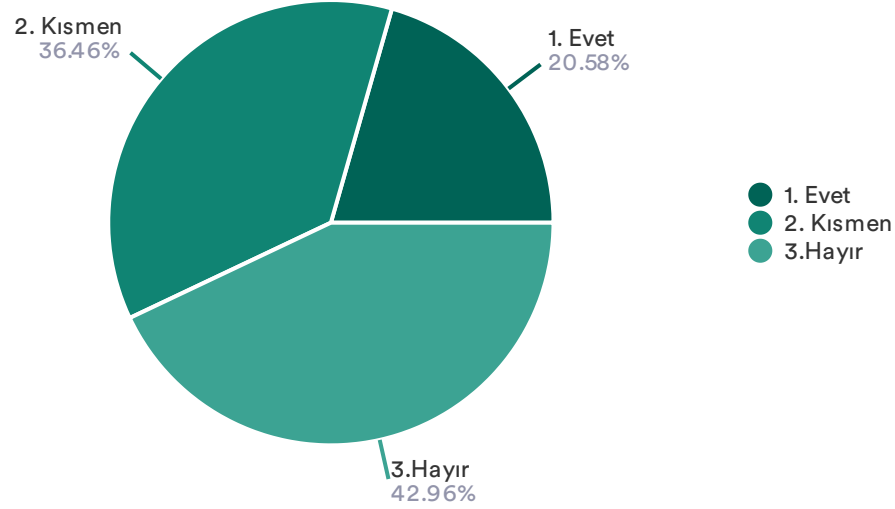

Katılımcılar;

Evden/esnek çalışmanın iş yoğunluğuna etkisini;

**% 52 oranı ile "yoğunluğum azaldı",
% 27 oranı ile "aynı kaldı",
% 20 oranı ile "yoğunluğum arttı" şeklinde tanımlamaktadır.**

Evden çalışma/ esnek çalışmak işlerinizi aksattı mı?

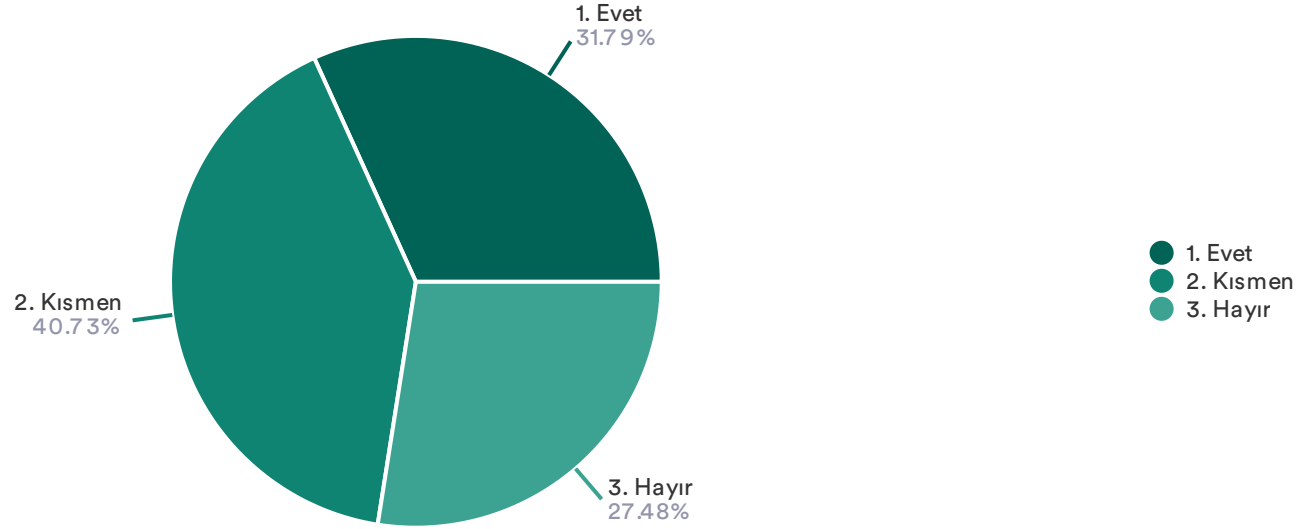
Katılımcılar;

Evden çalışma/esnek çalışmanın işleri üzerindeki etkisini;

%42 oranı ile "işlerimi aksatmadı",
%36 oranı ile "kısmen aksattı",
%20 oranı ile "işlerimi aksattı" şeklinde tanımlamaktadır.

COVID-19'a Bağlı Evden/Esnek Çalışma

Evden çalışma/esnek çalışma koşullarında, iş yeri düzeninize göre eksikleriniz oldu mu? (Bilgisayar, yazıcı gibi teknolojik ekipman eksikliği, teknik materyal eksiklik, dikkat eksikliği, sessiz bir çalışma ortamı vb.)

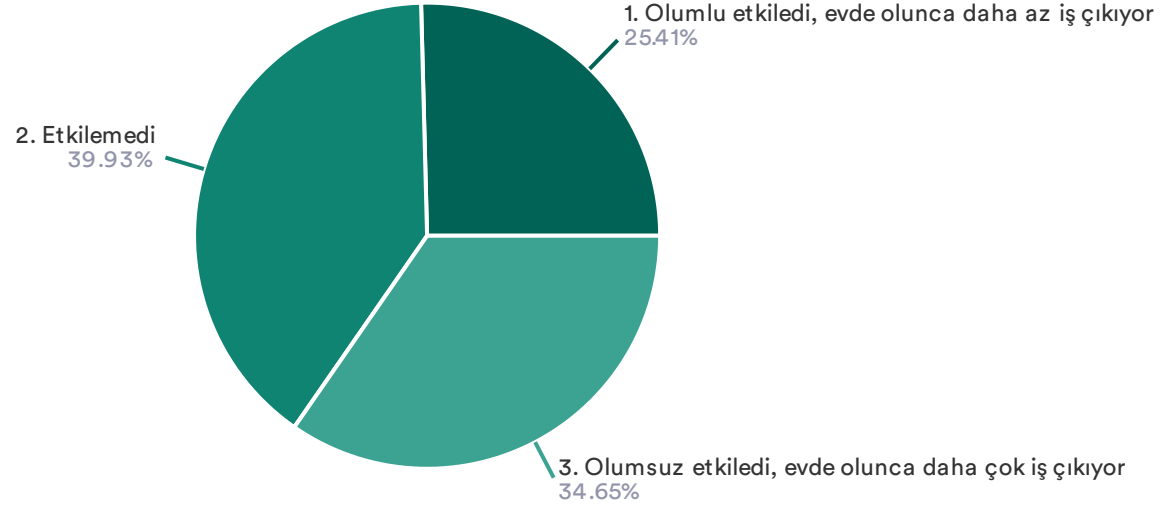

Katılımcılar;

Evden çalışma/esnek çalışma koşullarının, iş yerine göre eksikleri üzerindeki etkisini;

**%40 oranı ile "kısmen oldu",
%31 oranı ile "evet oldu",
%27 oranı ile "hayır olmadı" şeklinde yanıtlamaktadır.**

Evden çalışma/esnek çalışmaya tabi olmak "ev işlerinizi" etkiledi mi?

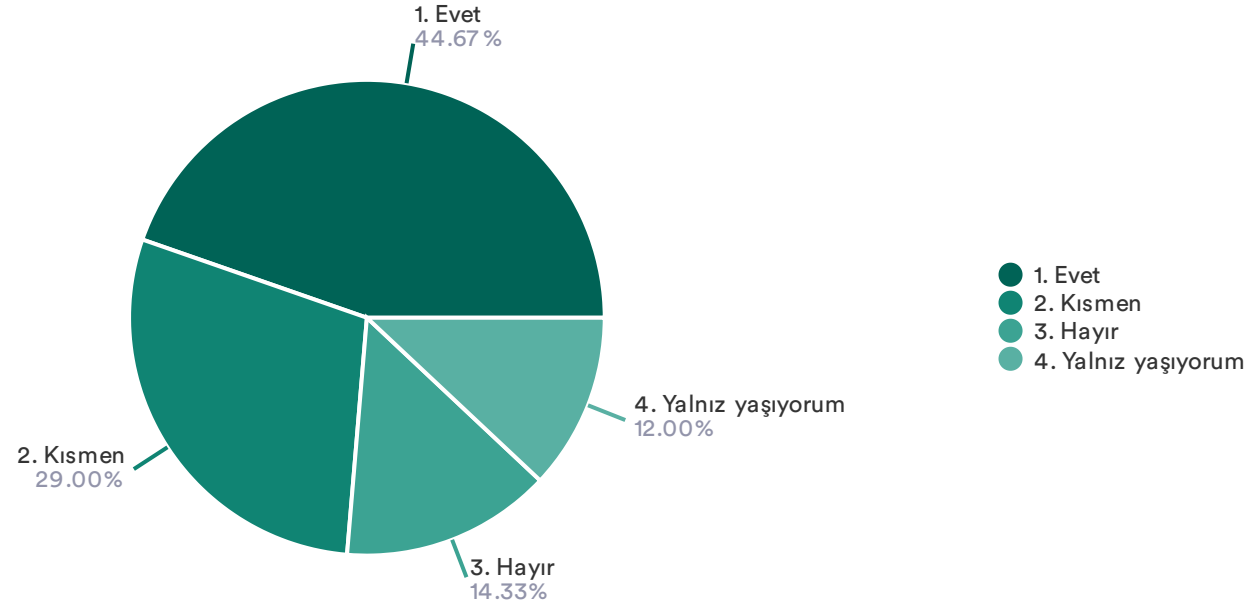
- 1. Olumlu etkiledi, evde olunca daha az iş çıkıyor ● 2. Etkilemedi ● 3. Olumsuz etkiledi, evde olunca daha çok iş çıkıyor

Katılımcılar;

Evden çalışma/esnek çalışmaya tabi olmanın ev işleri üzerindeki etkisini;

**%39 oranı ile "etkilemedi",
%34 oranı ile "olumsuz etkiledi",
%25 oranı ile "olumlu etkiledi" şeklinde tanımlamaktadır.**

Evden çalışma/esnek çalışmaya tabi olma sürecinde "ev işlerinde iş bölümü" uyguladınız mı?

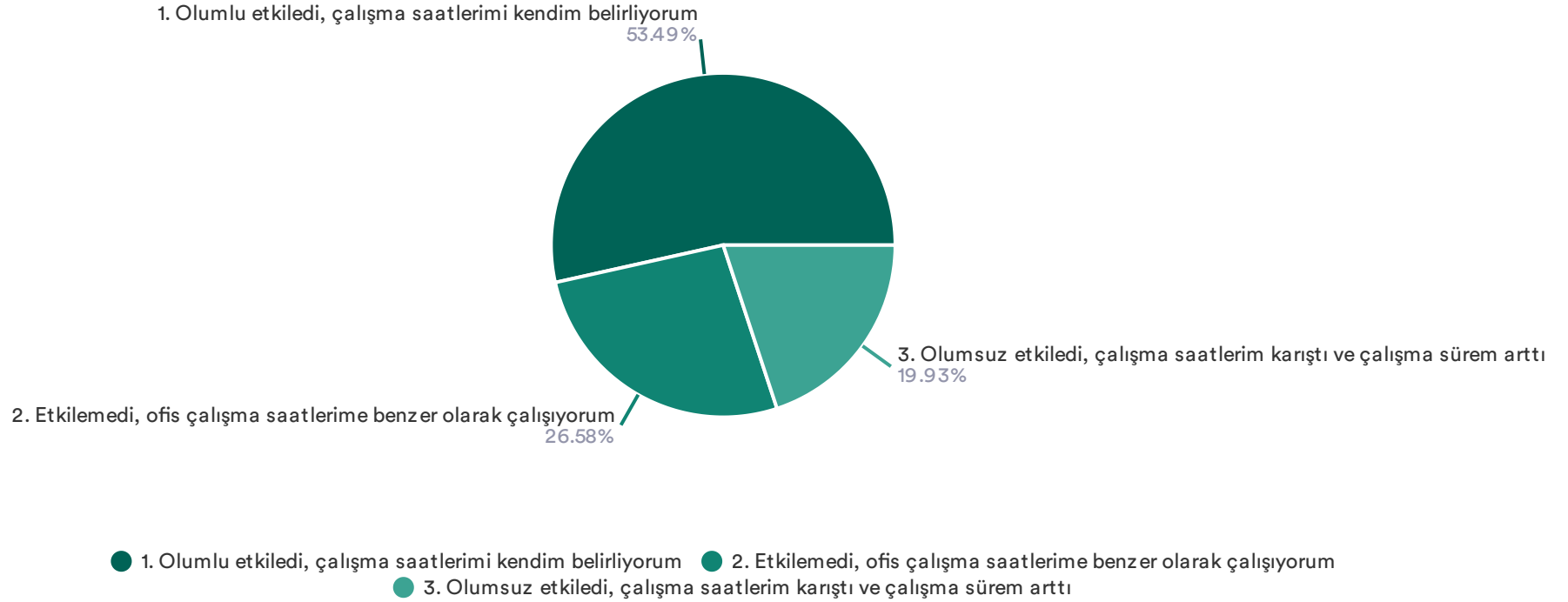

Katılımcılar;

Evden çalışma/esnek çalışmaya tabi olma sürecinin ev işlerinde iş bölümü uygulanması üzerindeki etkisini;

**%44 oranı ile "evet uyguladım",
%29 oranı ile "kısmen uyguladım",
%14 oranı ile "hayır uygulamadım",
%12 oranı ile "yalnız yaşıyorum" şeklinde tanımlamaktadır.**

Evden çalışma/esnek çalışmaya tabi olmak çalışma saatlerinizi nasıl etkiledi?

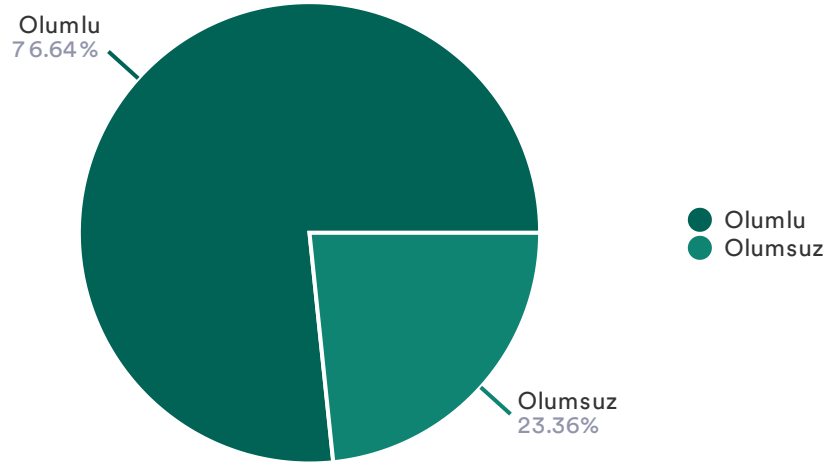

Katılımcılar;

Evden çalışma/esnek çalışmaya tabi olmanın çalışma saatleri üzerindeki etkisini;

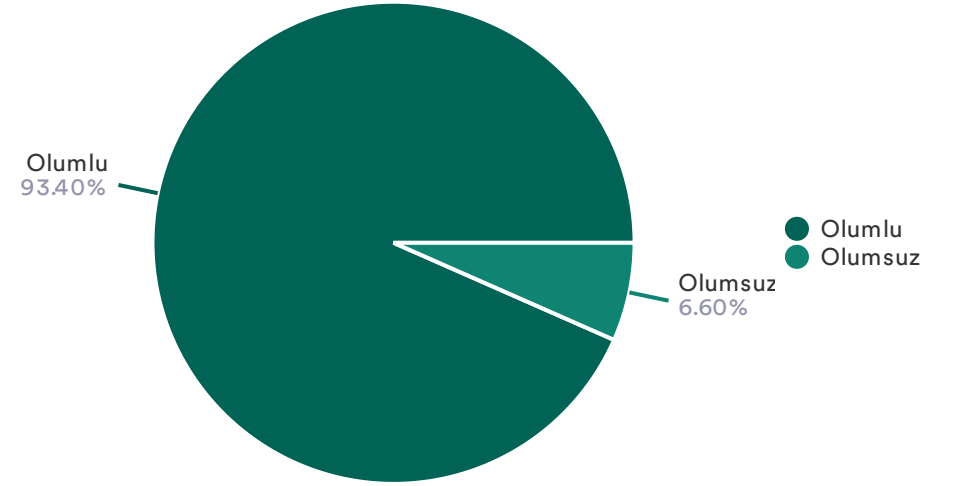
**%53 oranı ile "olumlu etkiledi",
%26 oranı ile "etkilemedi",
%19 oranı ile "olumsuz etkiledi" şeklinde tanımlamaktadır.**

Trafikte/yolda zaman harcamamak

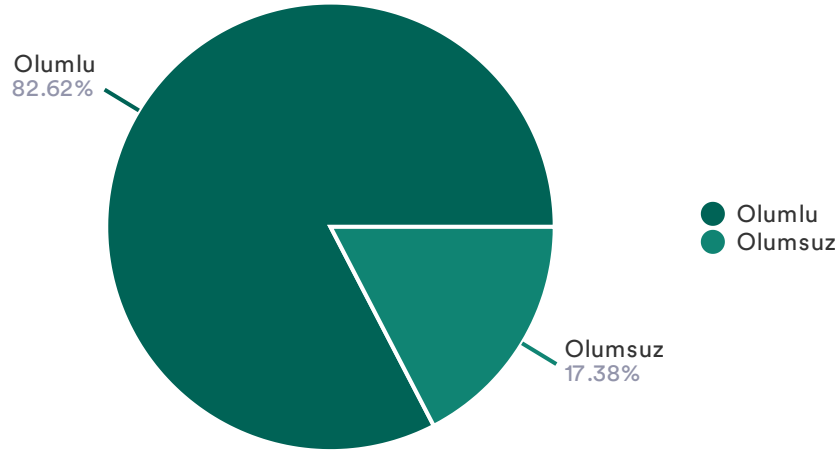
Katılımcılar, evden çalışma/ esnek çalışma ile trafikte zaman harcamamayı %76 oranı ile "olumlu" bulduklarını belirtmektedir.

Esnek giyim koşulları

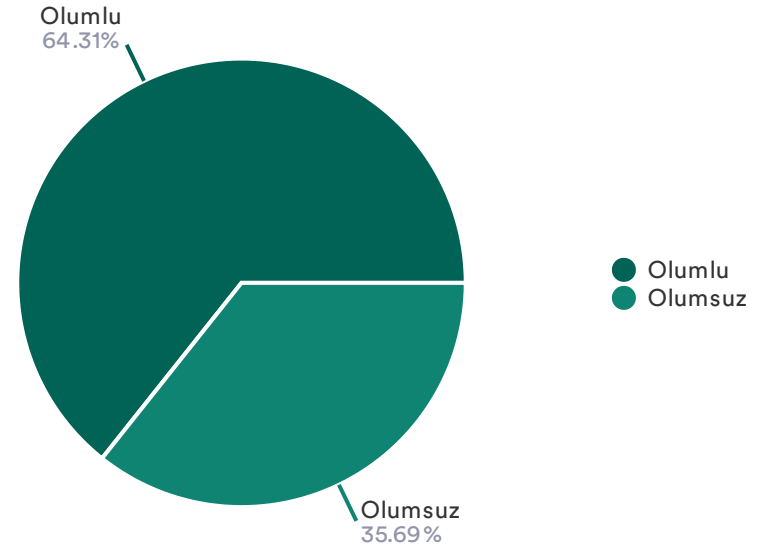
Katılımcılar, evden çalışma/ esnek çalışma ile esnek giyim koşullarını %93 oranı ile "olumlu" bulduklarını belirtmektedir.

Evde yemek yiyor olmak/ molaları evde geçiriyor olmak

Katılımcılar, evden çalışma/ esnek çalışma ile molaları evde geçirmeyi %82 oranı ile "olumlu" bulduklarını belirtmektedir.

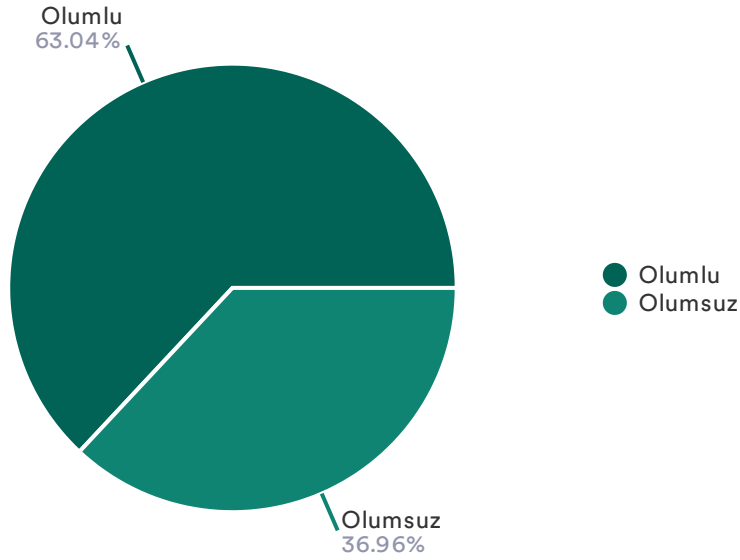
Uyku düzeni

Katılımcılar, evden çalışma/ esnek çalışmanın uyku düzenlerini %64 oranı ile "olumlu" etkilediğini belirtmektedir.

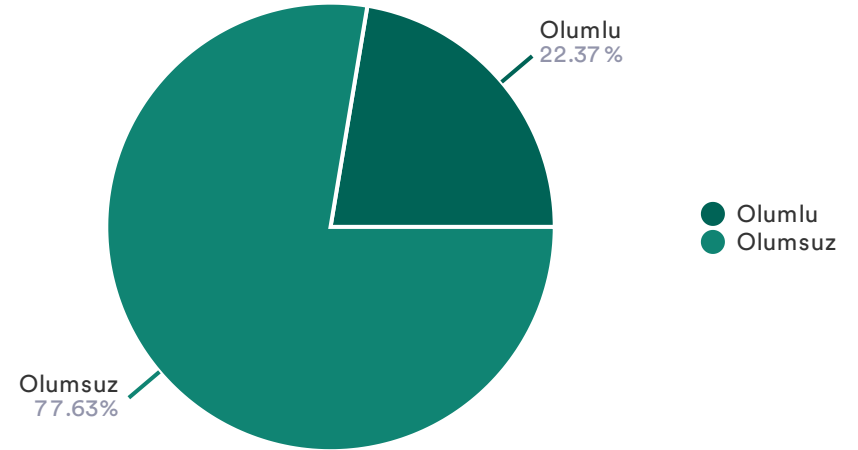
COVID-19'a Bağlı Evden/Esnek Çalışma

Uzaktan iletişim kurmak/online toplantılar gerçekleştirmek vb.

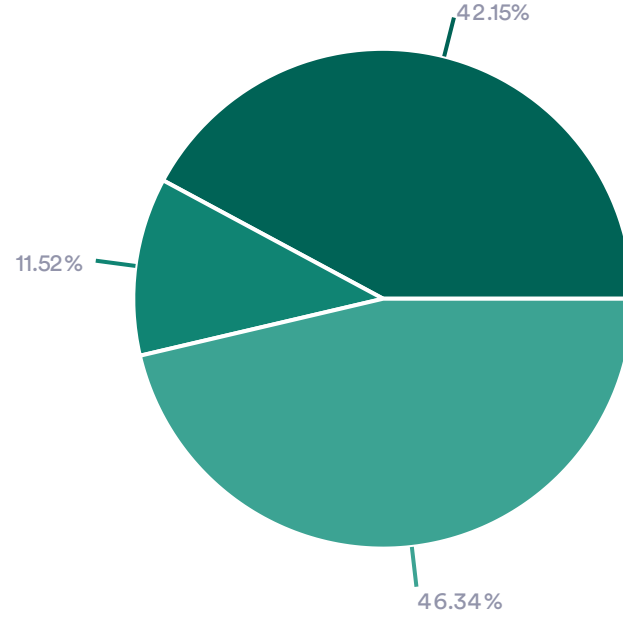
Katılımcılar, evden çalışma/ esnek çalışma ile uzaktan iletişim kurmayı %63 oranı ile "olumlu" bulduklarını belirtmektedirler.

Sosyalleşecek iş ortamının olmaması, yalnız çalışıyor olmak

Katılımcılar, evden çalışma/ esnek çalışma ile yalnız çalışmayı %77 oranı ile "olumsuz" bulduklarını belirtmektedirler.

COVID-19 süreci sona erdikten sonra "evden çalışma/esnek çalışmaya tabi olmak" ister misiniz?

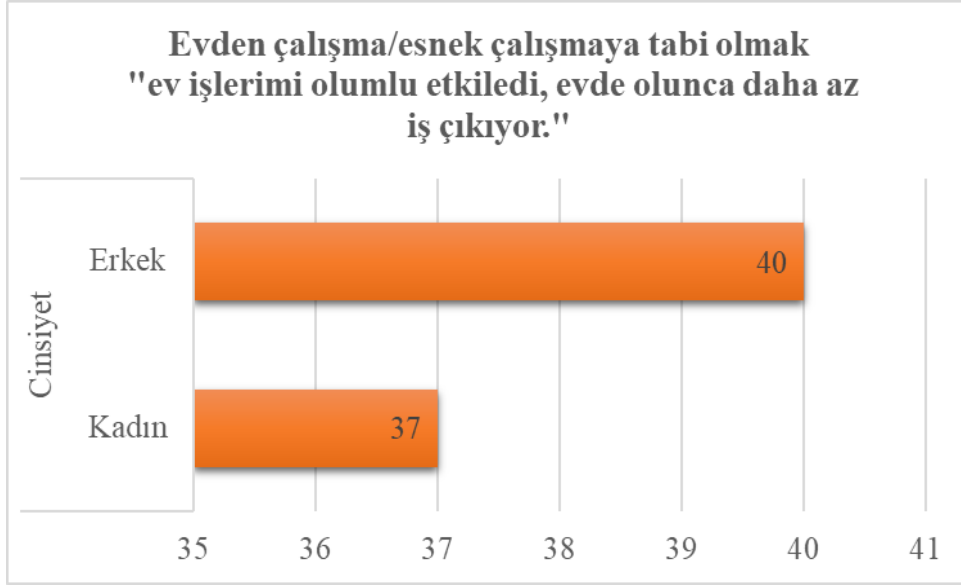

- 1. Evet, evden çalışma/esnek çalışmayı tercih ederim
- 2. Evden çalışma/esnek çalışma ile ofiste çalışmak arasında benim için anlamlı bir fark yok
- 3. Hayır, ofis ortamında çalışmayı tercih ederim

Katılımcılar;

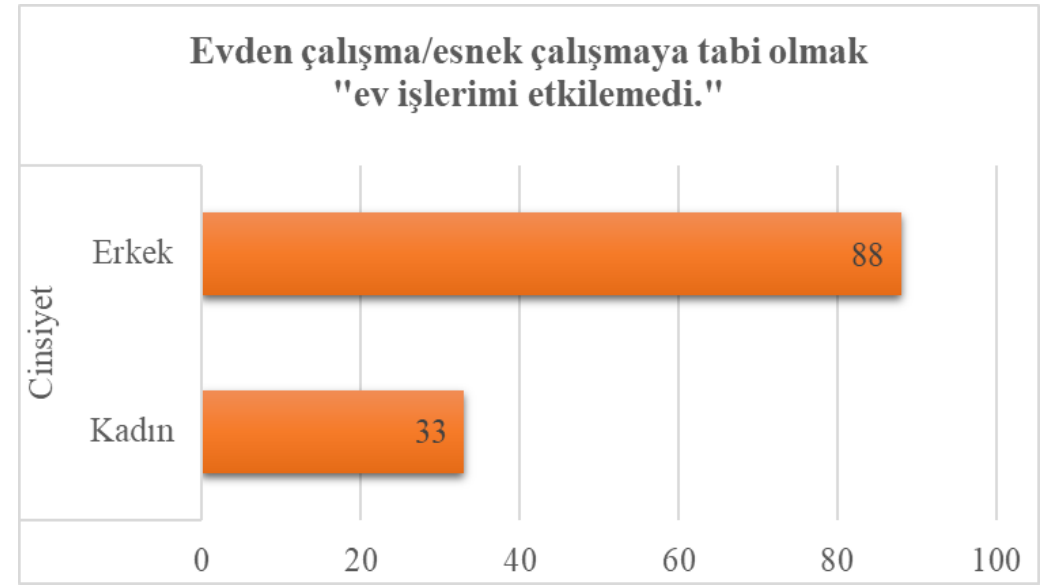
COVID-19 süreci sona erdikten sonra evden çalışma/esnek çalışmaya tabi olma isteklerini;

**%46 oranı ile "ofis ortamında çalışmayı tercih ederim",
%42 oranı ile "ev ve ofis ortamı arasında anlamlı fark yok",
%11 oranı ile "ev ortamında çalışmayı tercih ederim" şeklinde tanımlamaktadır.**

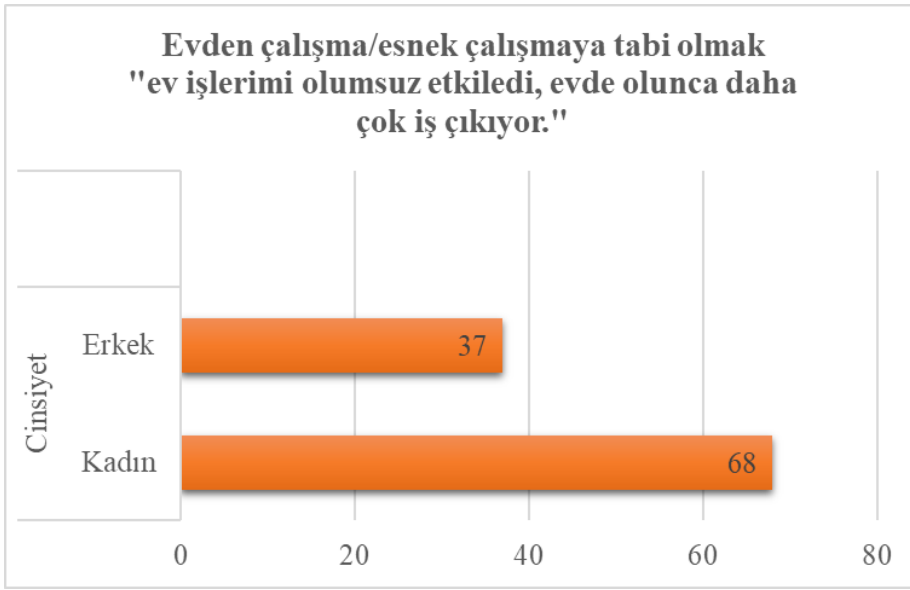
Araştırmada evden/esnek çalışma etkileri cinsiyet değişkeni temelinde incelenmiştir.

Ev işlerinin olumlu olarak etkilendiği ve evde daha az iş çıktığını söyleyen erkek sayısı daha fazladır.

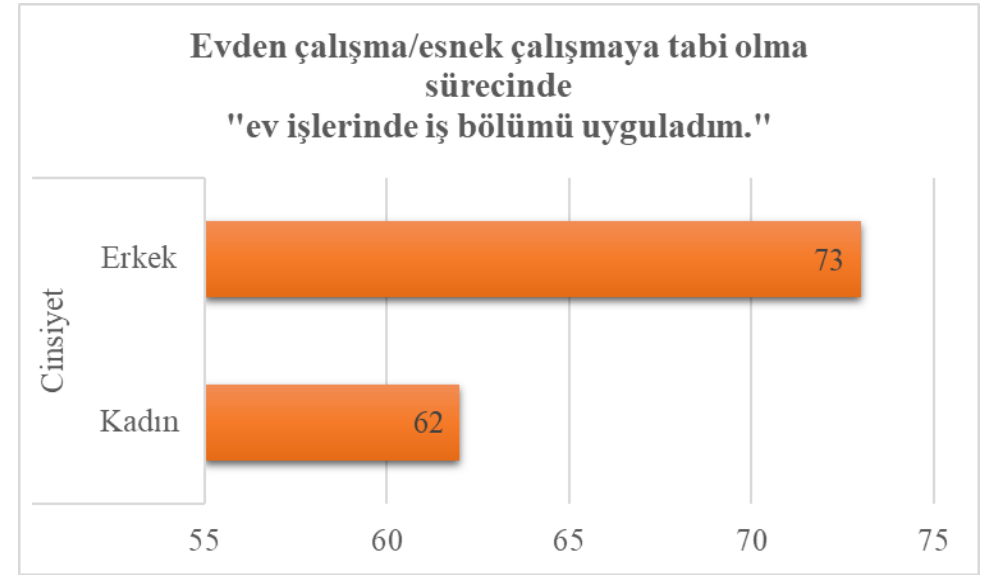
Araştırmada evden/esnek çalışma etkileri cinsiyet değişkeni temelinde incelenmiştir.

Ev işlerinin etkilenmediğini söyleyen erkek sayısı daha fazladır.

Araştırmada evden/esnek çalışma etkileri cinsiyet değişkeni temelinde incelenmiştir.

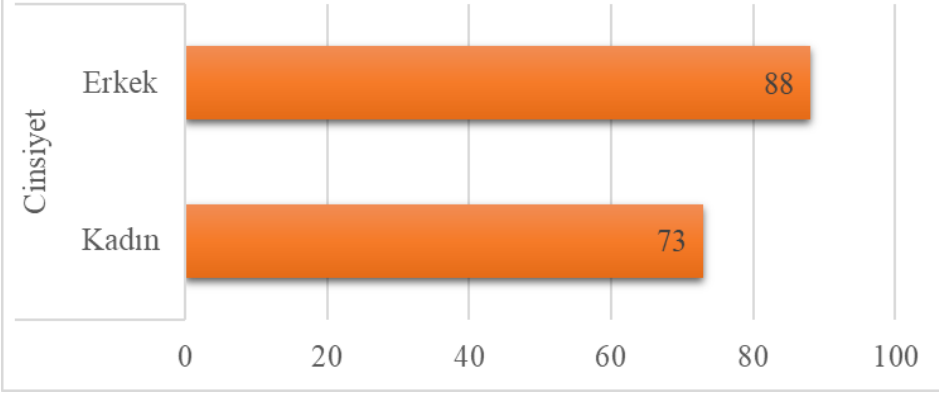
Ev işlerinin olumsuz olarak etkilendiği ve evde daha çok iş çıktığını söyleyen kadın sayısı daha fazladır.

Araştırmada evden/esnek çalışma etkileri cinsiyet değişkeni temelinde incelenmiştir.

Evde iş bölümü uyguladığını söyleyen erkek sayısı daha fazladır.

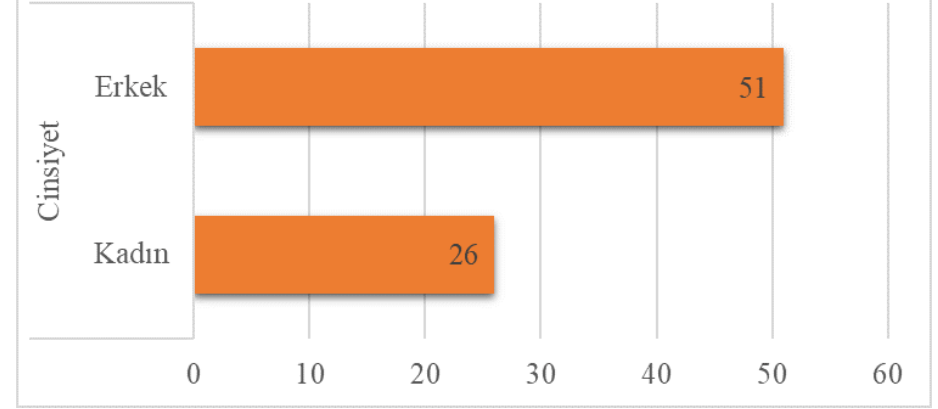
**COVID-19 süreci sona erdikten sonra
"evden çalışma/esnek çalışmaya tabi olmak
isterim."**

Araştırmada evden/esnek çalışma etkileri cinsiyet değişkeni temelinde incelenmiştir.

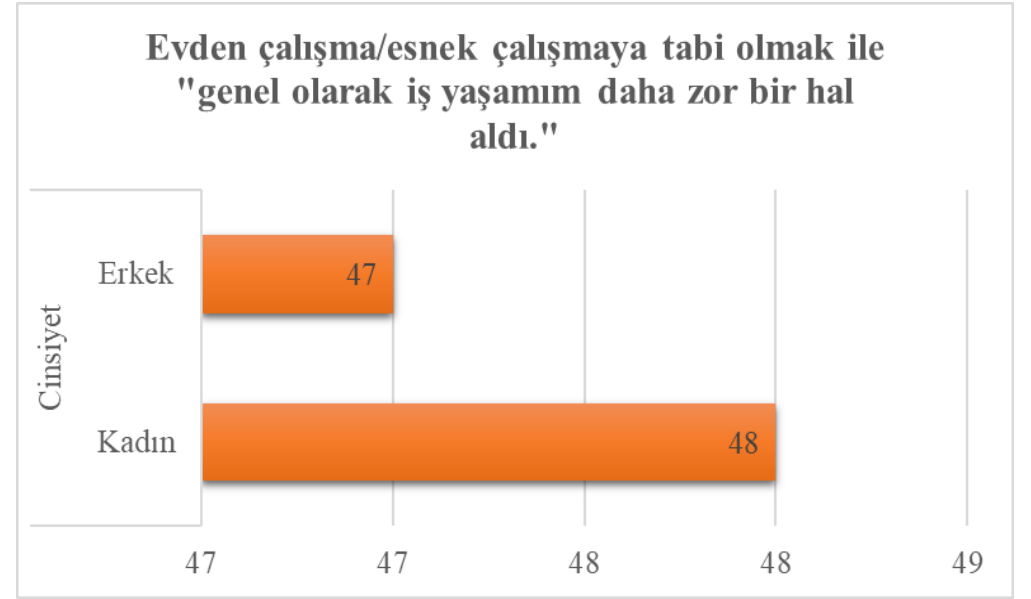
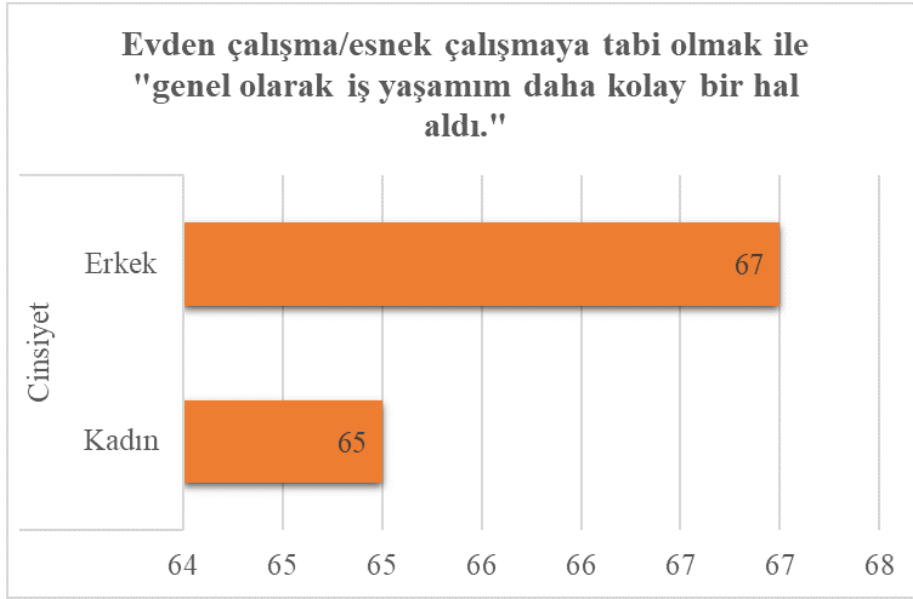
Evden/esnek çalışma düzenine devam etmek istediğini söyleyen erkek sayısı daha fazladır.

**Evden çalışma/esnek çalışmaya tabi olmak ile
"genel olarak iş yaşamım aynı kaldı"
diyebilirim.**

Araştırmada evden/esnek çalışma etkileri cinsiyet değişkeni temelinde incelenmiştir.

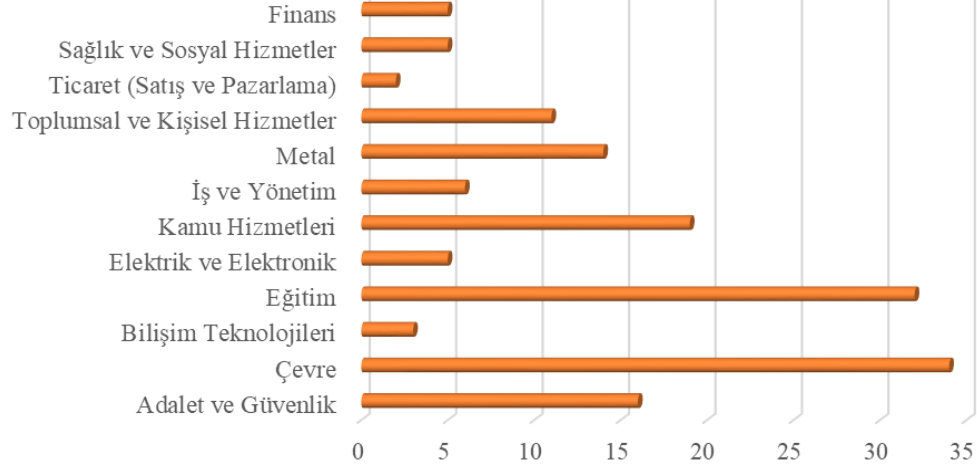
İş yaşamının değişmediğini söyleyen erkek sayısı daha fazladır.

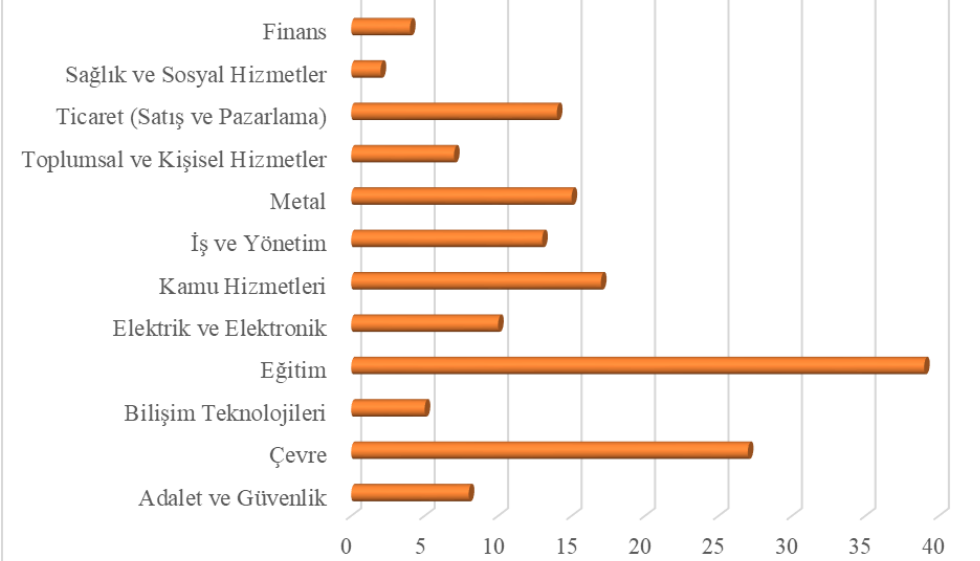
Araştırmada evden/esnek çalışma etkileri cinsiyet değişkeni temelinde incelenmiştir.

İş yaşamının daha kolay bir hal aldığını söyleyen erkek sayısı daha fazladır. Bununla birlikte daha fazla kadın iş yaşamının daha zor bir hal aldığını belirtmiştir.

**COVID-19 süreci sonrası
"evden çalışma/esnek çalışmaya devam etmeyi tercih ederim."**

**COVID-19 süreci sonrası
"ofis ortamında çalışmayı tercih ederim."**

Araştırmada evden/esnek çalışma etkileri sektör değişkeni temelinde incelenmiştir. Araştırmaya daha çok uzaktan çalışmaya elverişli sektör gruplarındaki çalışanlar katılım göstermiştir. Sektörün özellikleri ve bireyin tercihlerine bağlı olarak evden çalışmaya devam etmeyi veya ofise dönmeyi tercih eden sektörler farklılık göstermektedir.

DEĞERLENDİRME

Genel Değerlendirme

COVID-19 virüsünün meydana getirdiği bağlam ile çalışan kesimin sektör uygunluğuna bağlı olarak evden çalışma/ esnek çalışmaya geçildiği görülmektedir. Evden çalışma/esnek çalışma, kamusal alan/ özel alan ayrımı ortadan kalkarak bir mekansızlık doğurmuştur.

Araştırma bulguları değerlendirildiğinde, katılımcıların yarısının esnek/evden çalışma düzenine geçtiği ve sektör dağılımı göz önünde bulundurularak evden/esnek çalışmanın genel olarak olumlu değerlendirildiği, iş yoğunluğunun azaldığı, iş yeri düzenine göre eksikler yer aldığı, evde iş bölümü uygulandığı, çalışma saatlerinin olumlu etkilendiği belirtilmiştir.

Ev işlerinin etkilenmesi konusunda ise katılımcıların bir kısmı etkilendiğini söylerken bir kısmı da etkilenmediğini belirtmiştir. Bu nedenle bulgu cinsiyet değişkeni ile değerlendirilmiştir.

Trafikte zaman harcamamak, giyim kurallarına bağlı olmamak ve evde yiyor olmak gibi ayrıcalıklara sahip olma konusunda ise yüksek oranda olumlu değerlendirilmiştir. Bu noktada katılımcıların, iş mekanına giderek çalışmanın getirdiği zorunlulukları kendileri yük olarak gördükleri ve bu zorunlulukların ortadan kalkmasına memnun oldukları söylenebilir.

Uyku düzeni ve uzaktan iletişim kurmak/online toplantılar gerçekleştirmek konuları da yine olumlu olarak değerlendirilse dahi yukarıdaki etmenlerin yanında oranları düşük seyretmektedir. Bu iki etmenin daha az olumlu değerlendirilmesi yüz yüze iletişimin daha kolay sağlanıyor olmasıyla ve evde hareketsiz ya da saatlere bağlı olmadan yaşıyor olmanın uyku düzenine olumsuz etkileri olmasıyla açıklanabilir.

Katılımcıların yüksek bir oranla olumsuz bulduğu tek etmen yalnız çalışmaya bağlı olarak sosyalleşecek iş ortamının olmayışıdır. Bunun temel nedeninin insanın sosyal bir varlık oluşu ile diğer insanlara ihtiyaç duyması olduğu söylenebilir.

Katılımcıların COVID-19 süreci sona erdiğinde ofis ortamına dönmeyi tercih etmesi ya da ev/ofis arasında herhangi bir tercih yapamıyor olması da bu bulguyu desteklemektedir. Bireyler her ne kadar evden/esnek çalışma düzeninden ve getirdiklerinden memnun kalsalar da ofis ortamında dönmeyi istemektedir.

DEĞERLENDİRME

Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Değerlendirme

Ataerkillikten beslenen toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında kadınlara ve erkeklere birtakım görevler ve sorumluluklar yüklenmiştir. Gelenekselleşen bu yapı içerisinde kadınların ev içi rolleri ağırlık göstermektedir. Sanayi Devrimi sonrası iş hayatına giren kadının, modernleşen dünya ile birlikte iş yaşamına aktif katılımı artmıştır. Bu durum, kadınların modern dünyanın kattığı iş yüküne ilaveten geleneksel yapının pekiştirdiği ev işlerindeki yükünü de ekleyerek "çifte yük" ile yaşamasına sebebiyet vermiştir.

Kadına ağırlıklı olarak yüklenen ev işlerinin de çocuk bakımı, hijyen, gıda güvenliği noktalarında odaklandığı gözlemlenmiştir. Araştırmanın bulguları da bu gözlemi destekler nitelikte olarak; çoğunlukla kadın katılımcılar evden çalışmanın ev işlerini arttırdığını belirtmiştir. Erkeklerin evden çalışma/esnek çalışma ile genel iş yaşamları daha kolay bir hal aldığı ve eski çalışma düzeni ile aynı kaldığını belirtirken; kadınların genel iş yaşamının daha zor bir hal aldığını sonucu ortaya çıkmıştır. Çünkü; kadınların "ikinci vardiya" olarak yüklenmek zorunda oldukları ev işleri, evden çalışma/ esnek çalışma düzeni ile birlikte işlerine entegre olan normal bir yük olarak görülerek yükleri artmıştır.

Evden çalışma/esnek çalışma ile artan ev işleri yüküne çözüm olarak ev işlerinde iş bölümü uyguladım diyen erkek katılımcı oranı kadın katılımcı oranına nazaran daha fazladır. COVID-19 süresince evden çalışan ve/veya evde daha fazla vakit geçiren erkeklerin ev işlerinde daha aktif rol oynadığını söylemek mümkündür.

COVID-19 süreci sona erdikten sonra evden çalışma/ esnek çalışma sistemine devam edilmesini çoğunlukla erkek katılımcılar istemiştir. Bu veri de kadınların ev ve çalışma hayatının birbirini çok fazla etkilediğini ve kadınlar için evden çalışmanın çifte yük oluşturduğu sonucunu doğurduğunu söylemek mümkündür.

Tohum Eğitim Kültür ve Doğa Derneęi

COVID-19'a Bağlı Olarak Yaygınlaşan Evden/Esnek alışma Düzeni, 2020

